

Лучанінова О.П.

ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ: ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВИТИ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД УКРАЇНИ

Сучасна молодь у воєнний і повоєнний період України повинна бути не просто активною, а енергійною у здобуванні авторитету, поваги, визнання в суспільстві. Нова генерація молоді збагачується духовними цінностями, які стають її ключовим імперативом, адже на часі масштабність почуттів, думок і дій кожної особистості [1].

У межах виконання теми наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки і освіти у воєнний та повоєнний періоди України» важливою є підтема «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання і самовиховання». Об'єкт дослідження - теоретичні основи психології виховання у вищій школі. Предмет дослідження - інформаційно-аналітичний супровід психології особистості в умовах воєнного часу.

Нова дійсність вимагає від особистості здобувача вищої освіти постійної сконцентрованості, психологічної готовності не пливти за течією життя, внутрішнього бажання рухатися проти цієї течії, керуючись вищими цінностями свого життя.

Наукові інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки і освіти досліджують у різних площинах: методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки і освіти сьогодення (М. Ростока); сучасний стан інформаційно-аналітичного супроводу підготовки психологів у системі української освіти (О. Углова); особливості інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в освітній підсистемі суспільства (О. Кобелев); особливості здійснення інформаційно-аналітичного супроводу наук про освіту, психолого-педагогічної теорії і практики (А. Селецький); освіта і наука України в умовах воєнного стану (інформаційно-аналітичний збірник МОН та інституту освітньої аналітики) та ін..

В умовах воєнного періоду України заклади вищої освіти приділяють більше уваги психологічній підтримці учасників/суб'єктів освітнього процесу, наданні першої психологічної допомоги, яка ґрунтується на якісно новому інформаційному забезпеченні та детальному аналізі набутого раніше досвіду. Проблема інформаційно-аналітичної діяльності займаються відповідні інформаційно-аналітичні відділи і служби провідних наукових бібліотек [5].

Як зазначає А. Селецький, інформація в сучасному світі вже стала засобом і ціллію повноцінної життєдіяльності суспільства, вона щільно інтегрована в різні сфери його функціонування, що пояснюється поглибленою увагою в державі до цих питань під впливом трансформаційних потреб освітньої галузі, євроінтеграційних та глобалізаційних процесів [6].

Усеукраїнський онлайн-семінар «Школа інформаційно-аналітичного супроводу освіти з питань збереження психологічного здоров'я в умовах воєнного стану та глобальної цифрової трансформації суспільства» якраз і покликаний винести на широкий науково-освітній загал ці проблеми. Три етапи онлайн-семінару впродовж 2024 року також мали на меті апробацію та впровадження проміжних результатів прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди України»: 1 етап семінару «Ментальне здоров'я освітян України в умовах воєнного стану. Напрями травматизації населення України та шляхи відновлення ментального здоров'я» мав дослідницький та психодукаційний характер; 2 етап семінару «Резильєнтність як основа стійкості особистості в умовах воєнного стану» мав практичний характер; 3 етап семінару «Актуалізація практичних підходів інформаційно-аналітичного супроводу психологічної допомоги учасникам освітнього процесу» мав просвітницько-практичний характер і був призначений закладам вищої освіти зокрема.

Такі семінари є важливими для заступників деканів з виховної роботи, оскільки поглиблюють їхню теоретичну підготовку з питань захисту психологічного здоров'я здобувачів

Гуманітарно-педагогічна освіта: здобутки, проблеми, перспективи вищої освіти, а для здобувачів вищої освіти вони цікаві своїми практичними заходами і рекомендаціями, щоб повною мірою відчувти ефект релаксації від вправ.

В основі планування такого роду семінарів лежить теорія особистості, а один з критеріїв хорошої теорії особистості полягає в її здатності допомагати людям, знаходити рішення їх повсякденних проблем - під час воєнного стану України це актуально. Особистість здобувача вищої освіти перебуває в системі таких психологічних характеристик, які соціально обумовлені, виявляються у суспільних відносинах, є стійкими і визначають моральні вчинки людини [2].

Важливим для розуміння шляхів розвитку особистості здобувача вищої освіти у воєнний і повоєнний період України є наступне: що впливає на особистість у таких умовах, як підтримати психічне здоров'я різних за темпераментом студентів, з їх рисами сприйняття дійсності та реагування на неї. Логічне мислення, любов до ближнього, вміння співчуття, воля до життя – чинники психічного здоров'я на тлі соціального способу життя.

У воєнний і повоєнний період України збільшується самоактуалізація молодих людей як «процес повного розгортання особистісного потенціалу, особистісний ріст, внаслідок природного розгортання в людині того, що закладено в ньому природою» [2, с. 65].

Психологія виховання - галузь педагогічної психології, яка досліджує психологічну сутність виховного процесу, її предметом є формування особистості в процесі виховання. Таким чином, на перший план виступає оволодіння особистістю смислами життя, а не традиційне засвоєння вузько спрямованих норм і способів поведінки для певних видів діяльності. У воєнний і повоєнний період України важливо вирішувати актуальні проблеми культурного, духовно-морального самовизначення особистості учня/здобувача вищої освіти на ідеях гуманізму. Тісний зв'язок психології виховання з теорією виховання все ж таки має особливості: у педагогіці головним предметом виступає саме виховання - його зміст, організація, прийом, методи, форми, суспільні задачі, а дослідження у психології виховання спираються на психологічні характеристики вікового розвитку, його психологічні закономірності, на знання психології особистості.

Отже, увага викладача спрямована на розробку конкретних цілей виховання для кожного вікового періоду – виховання здобувачів вищої освіти на першому, адаптаційному курсі навчання, виховання/формування особистості-бакалавра й магістра. Усі цілі визначаються системою суспільних вимог до особистості з врахуванням її вікових особливостей.

Таблиця 1

Інформаційно-аналітична підтримка розвитку особистості здобувача вищої освіти у воєнний і повоєнний період України

Завдання виховання	психології	Інформаційно-аналітична підтримка
формування і розвиток особистості, якій притаманні ті корисні якості, які необхідні їй для життя в суспільстві		використання онлайн-платформ для навчання, розвитку; упровадження програм з надолуження освітніх втрат; програми ЄС «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України»
Вивчення закономірностей активного і цілеспрямованого формування особистості людини в онтогенезі		розширення участі українських закладів освіти, установ, організацій у програмі ЄС з освіти, навчання, молоді та спорту «Еразмус+»
З'ясування внутрішньої сутності психологічного процесу. Психологічна підтримка	розуміння психологічного процесу.	https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf ; консультації через застосунок «Кабінет психолога / соціального педагога»; Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки

V Всеукраїнська науково-практична конференція (з міжнародною участю)

Оволодіння суспільним досвідом, практикою міжлюдських взаємин; організація освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами	залучення МОН до роботи європейської освітньої інформаційної мережі Eurydice Network. Лист Міністерства освіти і науки України від 06.09.2022 № 1/10258-22 «Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році» з роз'ясненнями та рекомендаціями щодо організації освітнього процесу для осіб з ООП в умовах воєнного стану. пріоритетні напрями розвитку інклюзивної освіти на 2023–2024 рр. та на період до 2030 р
Створення умов для становлення різнобічно й гармонійно розвинутої особистості, яка була б активною у суспільних та особистих справах та інші завдання.	Створення умов для сімей/внутрішньо переміщених осіб https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoven.perspekt.22.08.2023.pdf С 22 Освітні хаби дають можливість учням закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та студентам закладів вищої освіти отримати профорієнтаційні послуги, удосконалити знання мов, історії, культури тощо (там же с.27)

[3]

Отже, проаналізувавши інформаційно-аналітичну підтримку розвитку особистості здобувача вищої освіти у воєнний і повоєнний період України з позиції психології виховання, ми робимо висновок:

- інформаційно-аналітична підтримка розвитку особистості здобувача вищої освіти у воєнний і повоєнний період України тісно пов'язана з державною освітньою політикою і спирається на нормативні документи МОН;
- інформаційно-аналітичну підтримку розвитку особистості здобувача вищої освіти у воєнний і повоєнний період України необхідно здійснювати з врахуванням особливостей емоційно-чуттєвої сфери особистості та взаємодії напрямків виховання;
- психологія виховання у тандемі з інформаційно-аналітичною підтримкою розвитку особистості здобувача вищої освіти у воєнний і повоєнний період України має бути безперервною, прогностичною, результативною; мати зв'язок слова і конкретних дій, єдність загальної мети окремих виховних завдань тощо.

Література

1. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. / І.Д. Бех. – Київ – Чернівці : «Букрек», 2018. 320 с. <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/Beh.pdf> (дата звернення: 10.11.2024)
2. Кримова Н.О. Конспект лекцій до дисципліни «Психологія особистості» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта, додаткової спеціальності 053 Психологія. Одеса, 2021. 80 с. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/12996/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf> (дата звернення: 10.11.2024)
3. Освіта і наука України в умовах воєнного стану: інформ.-аналіт. Збірник <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoven.perspekt.22.08.2023.pdf>
4. Ростова М. Л. Методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки і освіти сьогодні. Імідж сучас. педагога. 2024. Вип. 2(215),

- Гуманітарно-педагогічна освіта: здобутки, проблеми, перспективи
С. 24–33. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/299578> (дата звернення: 10.11.2024)
5. Углова О.В. Сучасний стан інформаційно-аналітичного супроводу підготовки психологів у системі української освіти Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації суспільства: реалії й майбутнє освіти, педагогіки і психології: збірник матеріалів (тез доповідей) круглого столу відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНІПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [ред. кол. : М.Л.Ростока (голова, упоряд.); Я.В.Пилипчук, Т.С.Бондаренко, Т.В.Симоненко, Т.І.Годеська, Ю.А.Кравченко, О.В.Углова]. Вінниця: ТВОРИ, 2024. 92 с. С 85-90. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742304/1/%D0%A3%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> (дата звернення: 10.11.2024)
6. Селецький А.В. Особливості здійснення інформаційно-аналітичного супроводу наук про освіту, психолого-педагогічної теорії і практики з досвіду діяльності ДНІПБ України ім. В.О. Сухомлинського <https://core.ac.uk/download/pdf/132487851.pdf> (дата звернення: 10.11.2024)